

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра туристичного бізнесу та країнознавства

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-
педагогічної роботи

Антон ПАНТЕЛЕЙМОНОВ

2020р.

Робоча програма навчальної дисципліни

Основи світової політики

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

галузь знань 29 «Міжнародні відносини»

(шифр і назва)

спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

(шифр і назва)

освітня програма «Міжнародні відносини та регіональні студії»

(шифр і назва)

спеціалізація _____

(шифр і назва)

вид дисципліни обов'язкова

(обов'язкова/ за вибором)

факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

2020 / 2021 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

«28» серпня 2020 року, протокол № 1

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: Безрук О. О., к. політ. н., доц., доц. кафедри туристичного бізнесу та країнознавства

Програму схвалено на засіданні кафедри туристичного бізнесу та країнознавства

Протокол від «28» серпня 2020 року, № 1

Завідувач кафедри туристичного бізнесу та країнознавства

Анатолій ПАРФІНЕНКО

(підпис)

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини та регіональні студії»

Гарант освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини та регіональні студії»

Ганна ПАНАСЕНКО

(прізвище та ініціали)

Програму погоджено науково-методичною комісією факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Протокол від «28» серпня 2020 року, № 1

Голова науково-методичної комісії факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Лариса ГРИГОРОВА-БЕРЕНДА

(підпис)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни “Основи світової політики” складена відповідно до освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми підготовки

бакалавра

(назва рівня вищої освіти, освітньо-кваліфікаційного рівня)

спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

освітня програма «Міжнародні відносини та регіональні студії»

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни: надати студентам знання про характер та зміст світової політики в умовах перманентних змін та зростання нестабільності сучасного світу.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни:

- сформулювати знання про предмет, категорії та теоретичні обґрунтування світової політики; надати інформацію про ідеологічний та геополітичний аспекти світової політики;

- з'ясувати роль держави та міжнародних структур у впливі на світовий політичний процес та особливості міжнародних відносин;

- охарактеризувати процесуальні моменти світової політики: модернізаційні, трансформаційні та глобалізаційні процеси; виявити роль політичних та військових конфліктів та інших загроз сучасному світовому порядку;

- визначити основних світових політичних «гравців», їхні цілі та стратегії;

- визначити статус України в світовій політиці, її геополітичний статус та перспективи розвитку в умовах актуального гібридного конфлікту та економічних викликів.

1.3. Кількість кредитів 4

1.4. Загальна кількість годин 120

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Обов'язкова	
Денна форма навчання	
Рік підготовки	
1-й	
Семестр	
1-й	
Лекції	
32 год.	
Семінарські заняття	
16 год.	
Самостійна робота	
72 год.	

1.6. Заплановані результати навчання: Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у здобувачів вищої освіти компетентностей та програмних результатів навчання відповідно до ОПП:

1) загальні компетентності:

ЗК2 – здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу

ЗК4 – здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями та застосовувати їх у практичній діяльності

ЗК5 – здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

2) фахові компетентності:

СК1 – знання про природу, принципи організації та історичні тенденції розвитку міжнародних відносин

СК2 – здатність розуміти міжнародні відносини у різних контекстах, зокрема, політичному, безпековому, економічному, суспільному, культурному.

СК3– знання про стан досліджень міжнародних відносин та світової політики у політичній, економічній науках, у міждисциплінарних дослідженнях

СК4 - знання про природу, джерела та інститути зовнішньої політики держави

Програмні результати навчання:

РН1 – демонструвати знання, набуті у процесі навчання, щодо природи, еволюції, стану теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики, а також про природу та джерела зовнішньої політики держав і діяльність інших учасників міжнародних відносин.

РН6 – розуміти принципи використання теоретичних знань з міжнародних відносин, зовнішньої політики, міжнародної безпеки та конфліктів, міжнародної регіоналістики при вирішенні практичних завдань.

РН7 – збирати, обробляти й упорядковувати великий обсяг інформації про стан міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав

РН8 - визначати політичні, дипломатичні, безпекові, суспільні, юридичні, економічні й інші ризики у сфері міжнародних відносин та глобальних процесів

РН9 - проводити самостійні дослідження проблем міжнародних відносин із використанням наукових теорій та концепцій, наукових методів та міждисциплінарних підходів

РН10 - аналізувати та оцінювати концептуальні підходи до вирішення проблем міжнародних відносин та зовнішньої політики

РН13 - оцінювати події міжнародного життя, процеси в сфері міжнародного співробітництва та міжнародної безпеки, стан взаємодії та конфлікту в міжнародних системах

Матриця компетентностей та програмних результатів навчання, які формуються під час вивчення навчальної дисципліни «Основи міжнародної безпеки» у відповідності до ОПП

Шифр компетентності	Компетентності	Шифр програмних результатів	Програмні результати навчання
Загальні компетентності (ЗК)			
ЗК2	<i>здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу</i>	РН6	<i>розуміти принципи використання теоретичних знань з міжнародних відносин, зовнішньої політики, міжнародної безпеки та конфліктів, міжнародної</i>

			<i>регіоналістики при вирішенні практичних завдань.</i>
ЗК4	<i>здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями та застосовувати їх у практичній діяльності</i>	РН1	<i>демонструвати знання, набуті у процесі навчання, щодо природи, еволюції, стану теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики, а також про природу та джерела зовнішньої політики держав і діяльність інших учасників міжнародних відносин</i>
ЗК5	<i>здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел</i>	РН7	<i>збирати, обробляти й упорядковувати великий обсяг інформації про стан міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав</i>
Фахові компетентності (ФК)			
СК1	<i>знання про природу, принципи організації та історичні тенденції розвитку міжнародних відносин</i>	РН13	<i>оцінювати події міжнародного життя, процеси в сфері міжнародного співробітництва та міжнародної безпеки, стан взаємодії та конфлікту в міжнародних системах</i>
СК2	<i>здатність розуміти міжнародні відносини у різних контекстах, зокрема, політичному, безпековому, економічному, суспільному, культурному</i>	РН8	<i>визначати політичні, дипломатичні, безпекові, суспільні, юридичні, економічні й інші ризики у сфері міжнародних відносин та глобальних процесів.</i>
СК3	<i>знання про стан досліджень міжнародних відносин та світової політики у політичній, економічній науках,</i>	РН9	<i>проводити самостійні дослідження проблем міжнародних відносин із використанням наукових теорій та концепцій, наукових методів та</i>

	у міждисциплінарних дослідженнях		міждисциплінарних підходів
СК4	знання про природу, джерела та інститути зовнішньої політики держави	РН10	аналізувати та оцінювати концептуальні підходи до вирішення проблем міжнародних відносин та зовнішньої політики

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Світова політика: предмет, базові категорії, основний зміст, теоретичне підґрунтя.

Тема 1. Світова політика як наукова дисципліна

Визначення та предмет світової політики. Характеристики світової політики. Теоретичне осмислення змісту та цілей світової політики. Світова політика та міжнародні відносини. Історичний ракурс вивчення світової політики.

Тема 2. Світ як політична система

Системне уявлення про світову політичну структуру. Світовий політичний процес. Політичні інститути. Політичні системи. Види політичних режимів. Світовий порядок та його моделі: монополярна, біполярна, поліполярна. Основні актори світової політики. Чинники світової політики: військовий, енергетичний, економічний, екологічний. Баланс сил.

Тема 3. Системи міжнародних відносин

Поняття «міжнародних відносин» у політичній науці. «Довестфальський» період в історії міжнародних відносин. Вестфальська система міжнародних відносин. Віденська система. Версальсько-Вашингтонська система. Ялтинсько-Потсдамська система міжнародних відносин. Специфіка міжнародних відносин після 1991 року («постбіполярний» світ). Світова дипломатія.

Тема 4. Світові політичні ідеології

Політична ідеологія: визначення та функції. Лібералізм. Неолібералізм. Консерватизм. Неоконсерватизм. Соціалізм. Соціал-демократична ідеологія. Націоналізм. Комунізм та його версії (більшовизм, маоїзм, титоїзм, євро комунізм). Анархізм. Фашизм та націонал-соціалізм (неофашизм та неонацизм). Інвайронменталізм. Фемінізм. Ісламський фундаменталізм.

Тема 5. Теорії міжнародних відносин

Школа політичного реалізму (Г. Моргентау, Дж. Кеннан, Е. Карр та ін.). Неореалізм (К. Уолтц, Р. Гілпін та ін.). Ліберальна теорія та неолібералізм (Р. Кларк, Л. Сон та ін.). Марксистська та неомарксистська школа (канонічний марксизм, світ-системний аналіз Ф. Броделя, І. Валлерстайна, А. Г. Франк). Конструктивізм у міжнародних відносинах. Постпозитивістський напрям. Дискусійні питання між школами міжнародних відносин.

Тема 6. Геополітика

Геополітика: визначення, предмет, категорії та методи. Класичний період геополітики: німецька, італійська, японська, російська, британська та американська школи. Сучасні версії геополітики: атлантизм, мондіалізм, геоекономіка (З. Бжезинський, С. Хантінгтон, Ж. Атталі, Ф. Фукуяма, К. Санторо та ін.).

Розділ 2. Структурні та процесуальні аспекти світової політики та міжнародних відносин

Тема 7. Держава в світовій політиці

Держава як базовий політичний інститут: визначення, функції, атрибути. Форми державного правління та устрою. Концепції держави: правова, соціальна, постсучасна. Ресурси держави. Національна держава. Національні інтереси держави. Чинник «великої держави». Вплив держави у світовій політиці та міжнародних відносинах. Проблема обмеження суверенітету.

Тема 8. Міжнародні організації

Міжнародні організації (МО): визначення, структурні аспекти, функції, типологія. Роль МО у світовій політиці та міжнародних відносинах. Особливості взаємовідносин між державою та МО. Міжурядові організації. Неурядові організації. Транснаціональні корпорації. Сучасні міжнародні організації.

Тема 9. Глобалізація

Визначення глобалізації. Економічний, політичний та комунікативний виміри глобалізації. Глокалізація. Світова політика та субполітика. Глобальний та регіональний політичні виміри. Глобалізаційний та дезінтеграційний цикли. Тенденції глобалізації. Загрози глобалізації. Глобальні проблеми. Глобалізаційні процеси та національна безпека. Глобалізація та українські реалії.

Тема 10. Конфлікт у світовій політиці

Політичний конфлікт. Структура та функції політичних конфліктів. Внутрішньополітичний та зовнішньополітичний конфлікти: повстання, бунт, заколот, змова та ін. Революція та контрреволюція. Військові конфлікти. Війна як чинник світової політики. Типологізація війн. Асиметричні війни. Гібридні війни як комбінована форма сучасного військово-політичного протистояння. Міжнародний тероризм.

Тема 11. Тенденції та загрози побудови нового світового порядку

Новий світовий порядок як глобальна проблема. Криза постбіполярного світового порядку. Структурні зміни сучасного світового порядку за О. Тоффлером. Детермінанти сучасного світового порядку. Ключові гравці на «світовій політичній шахівниці» та їхні стратегії. «Позасистемні сили» (терористичні організації, суспільно-політичні рухи, групи впливу тощо) світової політики та їхній вплив на стабільність світового порядку. Варіанти конфігурації нового світового порядку у XXI столітті.

Тема 12. Україна в світовому політичному процесі

Зовнішня політика та міжнародні відносини незалежної України: зміст та основні пріоритети. Геополітичне становище України. Україна та міжнародні організації: особливості взаємодії (Україна-ЄС, Україна-НАТО, Україна-МВФ). Європейський вибір: перспективи та наслідки. Українсько-російська гібридна війна: загроза територіальній цілісності та суверенітету. Статус України в системі сучасного світового порядку.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	сем.	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Світова політика: предмет, базові категорії, основний зміст, теоретичне підґрунтя												
Тема 1. Світова політика як наукова дисципліна	2	2				2						
Тема 2. Світ як політична система	6	2				2						
Тема 3. Системи міжнародних відносин	8	2	2			6						
Тема 4. Світові політичні ідеології	10	2	2			6						
Тема 5. Теорії міжнародних відносин	10	2				6						
Тема 6. Геополітика	12	4	2			6						
Разом за розділом 1	48	14	6			28						
Розділ 2. Структурні та процесуальні аспекти світової політики												
Тема 7. Держава в світовій політиці	8	2	2			6						
Тема 8. Міжнародні організації	12	2	2			6						
Тема 9. Глобалізація	12	4	2			6						
Тема 10. Конфлікт у світовій політиці	18	4	2			10						
Тема 11. Тенденції та загрози побудови нового світового порядку	10	2				6						
Тема 12. Україна в світовому політичному процесі	12	4	2			10						
Разом за розділом 2	72	18	10			44						
Усього годин	120	32	16			72						

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 3. Системи міжнародних відносин	2
2	Тема 4. Світові політичні ідеології	2
3	Тема 6. Геополітика	2
4	Тема 7. Держава в світовій політиці	2
5	Тема 8. Міжнародні організації	2
6	Тема 9. Глобалізація	2
7	Тема 10. Конфлікт у світовій політиці	2
8	Тема 12. Україна в світовому політичному процесі	2
	Разом	16

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	Світова політика як наукова дисципліна Лекційний матеріал доповнити аналізом еволюції підходів до визначення світової політики	2
2	Світ як політична система Лекційний матеріал доповнити вивченням типологізації політичних систем	2
3	Системи міжнародних відносин Лекційний матеріал поглибити вивченням стану міжнародного права на сучасному етапі	6
4	Світові політичні ідеології Лекційний матеріал доповнити інформацією щодо особливостей адаптації канонічних ідеологій до сучасних політичних умов	6
5	Теорії міжнародних відносин Лекційний матеріал поглибити вивченням аспекту дискусії між школами міжнародних відносин	6
6	Геополітика Доповнити наданий матеріал інформацією про вплив американських неоконсерваторів на геополітичну думку	6
7	Держава в світовій політиці Дослідити особливості взаємодії між державою та недержавними організаціями на прикладі конкретних країн у контексті світового політичного процесу	6
8	Міжнародні організації Розглянути діяльність структур, які мають характер політичних клубів (на кшталт G20) та благодійних організацій, фондів тощо	6
9	Глобалізація	6

	Розглянути теорії глобалізації (Р. Робертсон, К. Оме, У. Бека, Е. Гідденса та ін.)	
10	Конфлікт у світовій політиці Лекційний матеріал доповнити інформацією про конфлікти на пострадянському просторі	10
11	Тенденції та загрози побудови нового світового порядку Розглянути прогнози та аналітику щодо майбутнього світового порядку (Дж. Фрідман, О. Тоффлер, С. Хантінгтон, З. Бжезинський та ін.)	6
12	Україна в світовому політичному процесі Проаналізувати тенденції у зовнішній політиці України на сучасному етапі	10
	Разом	72

6. Методи контролю

Вивчення дисципліни «Основи світової політики» передбачає застосування *поточного та семестрового* видів контролю.

1. *Поточний контроль* здійснюється у формі письмових контрольних робіт, які проводяться за підсумками вивчення кожного із розділів навчальної дисципліни і являють собою тестові завдання. Бали отримані за контрольні роботи додаються до балів, що були отримані студентами за виконанні види навчальних робіт протягом семестру. Отримана сума балів є результатом поточної успішності. Максимальне значення дорівнює 60 балам.

До вищезгаданих видів навчальних робіт відносяться наступні: *усна доповідь* на семінарському занятті; участь в *обговоренні* доповіді або в *дискусії* на семінарському занятті; написання *есе* з актуальних проблем світової політики; підготовка та захист *реферату*; *експрес-опитування* – усне або письмове надання відповідей на запитання з пройденого матеріалу протягом 5-10 хв.

Критерії оцінювання та алгоритм розрахунку результатів поточної успішності.

Основні критерії оцінювання за видами робіт наведено в таблиці А.

Таблиця А. Основні критерії оцінювання за видами студентських робіт

Вид роботи	Критерії оцінювання
<u>Усна доповідь</u>	Відповідність змісту заявленій темі доповіді; логічність, послідовність та чіткість викладення; оперування категоріально-термінологічним апаратом навчальної дисципліни; якість відповідей на поставленні запитання
<u>Обговорення доповіді, дискусія</u>	Формулювання актуальних, слушних запитань по темі доповіді; висловлення власної думки, ремарок, доповнень з обговорюваної проблеми; демонстрація аналітичних здібностей; використання термінології
<u>Есе</u>	Актуальність обраної теми; логіка викладення, чіткість та послідовність; ступінь аргументації власних висновків; рівень обізнаності по заявленій темі; якість аналітики; унікальність; самостійність виконання
<u>Реферат</u>	(Див. критерії оцінювання <i>усної доповіді</i> та <i>есе</i>).

	Додатково: якість оформлення; кількість опрацьованих першоджерел; відповідність мети поставленим завданням та отриманим результатам
<u>Експрес-опитування</u>	Відповідність змісту відповіді поставленим запитанням; дотримання хронометражу; кількість вірних відповідей

Відповідно до структури навчальної дисципліни та враховуючи означені критерії оцінювання передбачено наступний алгоритм нарахування балів протягом семестру (див. Табл. В).

Таблиця В. Алгоритм розрахунку результатів поточної успішності

Вид роботи (передбачуваний за розділом)	Діапазон оцінювання (бали)	Максимально- накопичувальна кількість балів
1.	2.	3.
Розділ 1		
Усна доповідь (Т.3, Т.4, Т.6)	1–3	9
Участь в обговоренні доповіді, дискусія (Т.3, Т.4, Т.6)	0,5–1	3
Написання есе	1–3	3
Підготовка та захист реферату	3–10	10
Контрольна робота за розділом 1 (поточний контроль)	0–5	5
РАЗОМ за розділом 1		30
Розділ 2		
1.	2.	3.
Усна доповідь (Т.7, Т.8, Т.9, Т.10, Т.12)	1–3	15
Участь в обговоренні доповіді, дискусія (Т.7, Т.8, Т.9, Т.10, Т.12)	0,5–1	5
Експрес-опитування (Т.7–Т.12)	0–5	5
Контрольна робота за розділом 2 (поточний контроль)	0–5	5
РАЗОМ за розділом 2		30
РАЗОМ за семестр		60

2. Семестровий контроль з дисципліни є обов'язковою формою контролю навчальних досягнень студента. Він проводиться відповідно до навчального плану у вигляді семестрового письмового екзамену. Час виконання – 60 хвилин. Кількість питань – 3. Максимальна кількість балів передбачена за відповіді на кожне запитання складає 15, 15 та 10 балів. Відповідно – максимальна кількість балів за іспит дорівнює 40 балам. Таким чином, за семестр студент(ка) має можливість отримати максимум 100 балів.

Критерії оцінювання екзаменаційних відповідей: відповідність змісту поставленим запитанням, структура, логіка та повнота відповіді; використання релевантної термінології. Дисциплінарні вимоги: належне оформлення екзаменаційної роботи; дотримання хронометражу; самостійність виконання.

7. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота												Разом	Екзамен	Сума
Розділ 1						Розділ 2						60	40	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12			
30						30								

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Для чотирирівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
1-49	незадовільно

8. Рекомендована література

Основна література

1. Богданович В. Ю. и др. Конфликты и войны после распада СССР. Монография. – К., 2007. – 420 с.
2. Василевський О. Л., Гончар М. Н. Структура геополітичних інтересів України. – К., 1995.
3. Гаджиев К. С. Введение в геополитику. – М., 2000.
4. Герасимчук Т.Ф., Киридон А.М., Троян С.С. Загальна теорія політики: Навчальний посібник. / Герасимчук Т.Ф., Киридон А.М., Троян С.С. — К.: Видавничий дім «Кондор», 2017. — 226 с.
5. Глобалізація і сучасний міжнародний процес / за заг.проф..Б. Гуменюка та проф..С. Шергіна. – К.: Університет «Україна», 2009. – 508 с.
6. Дергачов В. А. Геополитика. – К., 2000.
7. Камінський А. Вступ до міжнародних відносин. – Львів, 1995.
8. Кирилюк Ф. М. та ін. Політологія. Навчально-методичний комплекс: Підручник. – Київ: Центр навчальної літератури, 2005. – 704 с.
9. Коппель О. Н., Пархомчук О. С. Міжнародні відносини ХХ століття. – К., 1999.
10. Косолапов Н. Теория международных отношений // Мировая экономика и международные отношения. – М, 1998. – № 4, 2000. – №1.
11. Міжнародні відносини та світова політика. – К.: ВПЦ "Київський університет", 2010.– 863 с.
12. Міжнародні системи і глобальний розвиток. – К.: ВПЦ "Київський університет", 2008.– 606 с.

13. Мухаев Р. Т. Политология: учебник. – М.: Проспект, 2009. – 640 с.
14. Теорія міжнародних відносин. Міжнародні відносини та світова політика : навч. посіб. / М. П. Требін, Л. М. Герасіна, В. Л. Погрібна та ін. ; за ред. М. П. Требіна. – Х. : Право, 2016. – 540 с.
15. Современные международные отношения. Учебник / под ред. А.В. Торкунова. – М.: Российская политическая энциклопедия, 2000.
16. Україна в постбіполярній системі міжнародних відносин. – К.: ВПЦ "Київський університет", 2008.– 512 с.
17. Цыганков П. А. Международные отношения. – М., 1997.

Допоміжна література

1. Арон Р. Мир і війна між націями. – К., Юніверс, 2000.
2. Бжезинский Збигнев. Великая шахматная доска. Господство Америки и его геостратегические императивы. – М.: Междунар. отношения, 1999.
3. Геополітичне майбутнє України. / Міжнародна науково-практична конференція. – К.: Дипломатична академія України при МЗС України, 1998.
4. Кревельд М. ван. Трансформация войны / Мартин ван Кревельд. — М. : Альпина Бизнес букс, 2005. — 344 с.
5. Римский клуб. История создания, избранные доклады и выступления, официальные материалы / Под ред. Д.И. Гвишиани, – М., 1997.
6. Уоллерстайн И. Общественное развитие или развитие мировой системы? // Вопросы социологии. – 1992. – № 1.
7. Уткин А.И. Американская футурология международных отношений в XX веке. – М., 1990.
8. Уткин А.И. Россия и Запад: история цивилизаций. – М.: Гардарики, 2000.
9. Федосеев А.А. Современная американская буржуазная политология: истоки, традиции, новации. – Л., 1989.
10. Фукуяма Ф. Конец истории? // Философия истории. Антология. – М., 1995.
11. Хрусталеv М.А. Системное моделирование международных отношений. – М., 1988.

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Дробот Г. А. Світова політика [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://stud.com.ua/29607/politologiya/svitova_politika - Назва з екрану.
2. Суб'єкти світової політики [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://pidruchniki.com/1829102155288/politologiya/subyekti_svitovoyi_politiki_svitoviy_politichniy_protse - Назва з екрану.
3. Міжнародна політика і міжнародні політичні відносини [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://lib.mdpu.org.ua/e-book/politologiya/eBook/modul_2/tema18.htm - Назва з екрану.
4. "Світова політика тріщить по швах": як ЗМІ відреагували на вихід Росії з Римського статуту [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.unian.ua/world/1629841-svitova-politika-trisshit-po-shvah-yak-zmi-vidreaguvali-na-vihid-rosiji-z-rimського-statutu.html> - Назва з екрану.
5. Про поняття «гібридна війна» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.viche.info/journal/4615/> - Назва з екрану.